

Moja znajomość teatrów warszawskich – repertuar, aktorzy i reżyserzy

Teatr należy do najstarszych dziedzin sztuki. Jego początki wiążą się z obrzędami religijnymi, podczas których wykorzystywano śpiew, muzykę, taniec, kostiumy i symboliczne gesty. Za pierwszego aktora tradycyjnie uważa się greckiego poetę Tespisa, który około 534 roku p.n.e. miał wystąpić podczas ateńskich Dionizjów i jako pierwszy prowadzić dialog z chórem. Z czasem przedstawienia zaczęto wystawiać w specjalnie przygotowanych budowlach. Jednym z najważniejszych obiektów starożytności był Teatr Dionizosa w Atenach, natomiast pierwszym stałym teatrem kamiennym w Rzymie stał się gmach wzniesiony z inicjatywy Pompejusza w 55 roku p.n.e. Już w starożytności teatr nie służył wyłącznie rozrywce. Był miejscem rozmowy o odpowiedzialności, władzy, winie, prawie, religii i obowiązkach człowieka wobec wspólnoty.

Współcześnie słowo „teatr” ma kilka znaczeń. Określa budynek przystosowany do wystawiania widowisk, instytucję zatrudniającą artystów i pracowników technicznych, a także samą sztukę tworzenia przedstawień. Teatr może być dramatyczny, operowy, muzyczny, lalkowy, dokumentalny, eksperymentalny lub amatorski. Jego wyjątkowość polega na bezpośrednim spotkaniu aktorów z publicznością. Film można wielokrotnie odtwarzać w niezmienionej postaci, natomiast dwa wykonania tego samego spektaklu nigdy nie są całkowicie identyczne. Zmieniają się emocje aktorów, tempo gry i reakcje widowni. Dzięki temu każde przedstawienie staje się niepowtarzalnym wydarzeniem.

Warszawa jest jednym z najważniejszych ośrodków teatralnych w Polsce. Działają w niej sceny o wielowiekowej tradycji, teatry współczesne, instytucje muzyczne, sceny prywatne oraz teatry

adresowane do dzieci i młodzieży. Moja znajomość warszawskich teatrów nie polega jedynie na zapamiętaniu ich nazw, dyrektorów i aktualnych tytułów. Ważniejsze jest dla mnie rozumienie ich odmiennych profili. Teatr Narodowy chroni tradycję dramatu polskiego i europejskiego, Teatr Wielki łączy operę z baletem, Powszechny, Dramatyczny, TR Warszawa i Nowy Teatr prowadzą dialog ze współczesnością, Roma i Syrena rozwijają musical, natomiast Teatr Żydowski oraz sceny lalkowe pielęgnują pamięć kulturową i wychowują przyszłych widzów.

Początek publicznej polskojęzycznej sceny narodowej wiąże się z 19 listopada 1765 roku. Wówczas z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego zespół polskich aktorów wystawił w Warszawie „Natrętów” Józefa Bielańskiego. Datę tę uznaje się za narodziny polskiego teatru publicznego. Nie był to jednak pierwszy gmach teatralny zbudowany na ziemiach polskich, jak czasami błędnie się twierdzi. Szczególne zasługi dla rozwoju sceny narodowej miał później Wojciech Bogusławski – aktor, reżyser, dramatopisarz, tłumacz i wieloletni dyrektor. Nazywa się go ojcem polskiego teatru, ponieważ rozbudowywał zespół, kształcił aktorów, wzbogacał repertuar i zabiegał o społeczne znaczenie sztuki scenicznej.

Obecna siedziba Teatru Narodowego mieści się w kompleksie Teatru Wielkiego przy placu Teatralnym. Informacja, że teatr pozostaje w odbudowie po pożarze, jest już od dawna nieaktualna. Pożar wybuchł w 1985 roku, odbudowa trwała niemal dwanaście lat, a w 1997 roku działalność artystyczną zainaugurowano przedstawieniem „Nocy listopadowej” Stanisława Wyspiańskiego w reżyserii Jerzego Grzegorzewskiego. Od sezonu 2025/2026 dyrektorem Teatru Narodowego jest Jan Klata, który zastąpił kierującego sceną przez ponad dwadzieścia lat Jana Englerta. Englert nadal pozostaje jednak ważnym aktorem i reżyserem związanym z Narodowym.

Repertuar Teatru Narodowego pokazuje, że klasyka nie musi być martwym zabytkiem. W sezonie 2025/2026 znajdowały się w nim między innymi „Hamlet”, „Król Lear”, „Faust”, „Czekając na

Godota", „Mizantrop", „Moralność pani Dulskiej", „Termopile polskie" oraz adaptacja powieści Olgi Tokarczuk „Prowadź swój pług przez kości umarłych". Dyrekcję Jana Kłaty symbolicznie zainaugurowały warszawskie pokazy „Wesela", natomiast jego pierwszą przygotowaną w Narodowym premierą były „Termopile polskie" Tadeusza Micińskiego. Kłata należy do reżyserów, którzy odważnie reinterpretują kanon, wykorzystując współczesną muzykę, wyraziste obrazy i nawiązania polityczne. Na scenie Narodowego można oglądać przedstawicieli różnych pokoleń aktorskich, między innymi Jana Englerta, Jerzego Radziwiłowicza, Grzegorza Małeckiego, Dominikę Kluźniak i Małgorzatę Kozuchowską. Teatr ten nie jest więc muzeum literatury, lecz miejscem sprawdzania, czy dawne teksty nadal pomagają rozumieć współczesność.

W tym samym kompleksie budynków działa Teatr Wielki – Opera Narodowa. Są to jednak dwie odrębne instytucje. Monumentalny gmach Teatru Wielkiego został zaprojektowany przez włoskiego architekta Antonia Corazziego i otwarty w 1833 roku. Podczas II wojny światowej uległ niemal całkowitemu zniszczeniu. Po rozbudowie i rekonstrukcji został ponownie otwarty w 1965 roku. Dzisiaj jest siedzibą Opery Narodowej i Polskiego Baletu Narodowego. Najważniejszymi wykonawcami nie są tu wyłącznie aktorzy dramatyczni, lecz również śpiewacy, tancerze, członkowie chóru i orkiestry oraz dyrygenci.

Program Teatru Wielkiego obejmuje dzieła polskie, światową klasykę oraz utwory współczesne. „Halka" i „Straszny dwór" Stanisława Moniuszki pozostają ważnymi symbolami polskiej tradycji operowej. W repertuarze pojawiają się także dzieła Verdiego, Pucciniego, Mozarta, Wagnera i Richarda Straussa. Sezon 2025/2026 przyniósł między innymi „Falstaffa", „Kobietę bez cienia", „Romea i Julię" oraz „Najlepsze miasto świata. Operę o Warszawie". Na sezon 2026/2027 zapowiedziano takie premiery jak „Matki Chersonia", „Czarodziejska góra", „Salome" i balet „Coppélia". Teatr Wielki gości również wybitnych polskich śpiewaków odnoszących sukcesy na świecie, takich jak

Piotr Beczała czy Tomasz Konieczny. Z Operą Narodową od lat kojarzony jest też reżyser Mariusz Treliński, tworzący widowiska o charakterystycznej, filmowej plastyce. Wizyta w Teatrze Wielkim pokazuje, że opowieść można budować nie tylko słowem, lecz także muzyką, śpiewem, ruchem, światłem i scenografią.

Jedną z najstarszych i najbardziej reprezentacyjnych scen dramatycznych stolicy jest Teatr Polski imienia Arnolda Szyfmana. Został zbudowany z inicjatywy Szyfmana według projektu Czesława Przybylskiego i zainaugurował działalność w 1913 roku premierą „Irydiona” Zygmunta Krasińskiego. Obecnie dyrektorem naczelnym tej instytucji jest Andrzej Seweryn – wybitny aktor teatralny i filmowy. Teatr Polski przywiązuje dużą wagę do literatury, piękna słowa i tradycyjnego warsztatu aktorskiego, ale nie rezygnuje z tekstów współczesnych. Wśród prezentowanych w 2026 roku przedstawień znalazły się między innymi „Czarownice z Salem”, „Panna Julie”, „Cztery pory miłości”, „Separatka” i „Otwórz oczy”. Na jego scenie można oglądać Andrzeja Seweryna, Joannę Szczepkowską, Dorotę Landowską oraz wielu innych artystów występujących stale lub gościnnie.

Ważną rolę w historii teatru warszawskiego odegrała również Reduta, założona w 1919 roku przez Juliusza Osterwę i Mieczysława Limanowskiego. Nie powinno się jej określać wyłącznie jako pierwszego teatru objazdowego. Reduta była przede wszystkim pierwszym polskim teatrem-laboratorium, w którym pracę nad przedstawieniem łączono z wychowaniem artystycznym i etycznym aktora. Jej twórcy uważali, że artysta powinien nie tylko opanować technikę gry, ale również rozwijać charakter, dyscyplinę i odpowiedzialność za wspólnotę. Zespół odbywał liczne objazdy, dzięki czemu docierał ze spektaklami do miejsc pozbawionych stałych scen. Dziedzictwo Reduty jest widoczne w działalności współczesnych teatrów studyjnych i edukacyjnych.

Teatr Dramatyczny imienia Gustawa Holoubka należy do

najważniejszych scen powojennej Warszawy. Działa w kilku przestrzeniach, między innymi w Pałacu Kultury i Nauki oraz na Scenie na Woli. Kieruje nim obecnie Wojciech Faruga, a za sprawy programowe odpowiada Julia Holewińska. W repertuarze sezonu 2025/2026 znalazły się między innymi „Mistrz i Małgorzata”, „Szczęśliwe dni”, „Wczoraj byłaś zła na zielono”, „Muszenie”, „Anioł zagłady” i „Anioły w Warszawie”. Są to zarówno adaptacje klasycznej literatury, jak i przedstawienia podejmujące współczesne problemy społeczne.

Z historią Teatru Dramatycznego związany jest musical „Metro”, który miał tam premierę w 1991 roku. Nie jest on jednak dzisiaj pozycją repertuarową tej sceny. Późniejsze dzieje widowiska wiążą się przede wszystkim ze Studiem Buffo oraz z jego twórcami, Januszem Józefowiczem i Januszem Stokłosą. Przykład „Metra” pokazuje, że pojedynczy tytuł może rozpocząć nowy rozdział w historii polskiego teatru muzycznego.

Teatr Powszechny imienia Zygmunta Hübnera ma inny profil. Od sezonu 2025/2026 kieruje nim reżyserka Maja Kleczewska. Jest to scena społecznie zaangażowana, podejmująca tematy przemocy, wojny, wykluczenia, kryzysu wspólnoty i odpowiedzialności jednostki. W repertuarze znajdują się między innymi „Sublokatorka” oparta na twórczości Hanny Krall, „Kłątwa”, „Kobieta samotna”, „Opowieść zimowa”, „Wiśniowy sad” oraz „Matki. Pieśń na czas wojny”. Nie zawsze jest to teatr łatwy i przyjemny. Często celowo wywołuje spór, zmusza widza do zajęcia stanowiska i podważa jego przyzwyczajenia. Maja Kleczewska należy do artystek tworzących widowiska intensywne emocjonalnie, wykorzystujące multimedia, muzykę i zbiorowe działania aktorów.

Teatr Współczesny przez wiele lat kojarzony był z dyрекcją Macieja Englerta, ale od sezonu 2024/2025 kieruje nim Wojciech Małajkat, a jego zastępcą do spraw artystycznych jest Marcin Hycnar. Profil tej sceny opiera się na dobrym aktorstwie, dramacie psychologicznym, współczesnej literaturze i inteligentnej komedii. W repertuarze można znaleźć „Wstyd”,

„Kto chce być Żydem?”, „Cravate Club”, „Między nami dobrze jest”, „Chłopki” oraz „23 i pół godziny”. W zespole występują między innymi Maja Komorowska, Marta Lipińska, Katarzyna Dąbrowska, Agnieszka Suchora, Leon Charewicz, Sławomir Orzechowski, Krzysztof Wakuliński i Rafał Zawierucha. Spotkanie kilku pokoleń aktorów jest jedną z najważniejszych wartości Współczesnego.

Podobne znaczenie ma Teatr Ateneum imienia Stefana Jaracza. W pierwotnej wersji pracy pojawiało się błędne imię dawnego dyrektora – przez wiele lat teatrem kierował Janusz Warmiński, a nie Jakub Warmiński. Od 2021 roku dyrektorem Ateneum jest reżyser Artur Tyszkiewicz. Wśród przedstawień granych w 2026 roku znalazły się „EKS”, „Belfer!”, „Wariacje enigmatyczne”, „Mój syn chodzi, tylko trochę wolniej”, „Ostatnia lekcja” i „Wzrusz moje serce”. Na scenie występują między innymi Łukasz Simlat, Julia Kijowska i Grzegorz Damiński. Dawne spektakle, takie jak „Kosmos” czy „Antygona w Nowym Jorku”, należą już do historii tej instytucji i nie powinny być przedstawiane jako jej obecny repertuar. Pozostają jednak częścią pamięci o artystycznych osiągnięciach Ateneum.

Osobną grupę tworzą sceny poszukujące nowego języka teatru. TR Warszawa, wywodzący się z dawnego Teatru Rozmaitości, kojarzony jest z eksperymentem, współczesną dramaturgią oraz twórczością Krzysztofa Warlikowskiego i Grzegorza Jarzyny. Obecnie teatrem kieruje Anna Rochowska. Jego zespół tworzą między innymi Adam Woronowicz, Aleksandra Popławska, Rafał Maćkowiak, Tomasz Tyndyk i Agnieszka Żulewska. TR Warszawa chętnie wykorzystuje wideo, muzykę, performans i nietypowe sposoby organizowania przestrzeni.

Krzysztof Warlikowski prowadzi dziś działalność przede wszystkim w Nowym Teatrze, będącym również międzynarodowym centrum kultury. Odbywają się tam spektakle, koncerty, spotkania, debaty, projekcje filmowe i wydarzenia edukacyjne. Warlikowski często łączy fragmenty różnych utworów, rozbudowuje przedstawienia za pomocą muzyki i obrazu

filmowego, a klasyczne historie interpretuje przez doświadczenia współczesnego człowieka. Nowy Teatr nie jest więc zwykłą kontynuacją dawnej sceny o tej samej nazwie, lecz instytucją o własnym, wyrazistym programie.

Bardzo ważne miejsce w Warszawie zajmuje teatr muzyczny. Tradycję dawnej Operetki Warszawskiej kontynuuje Teatr Muzyczny Roma, kierowany przez Wojciecha Kępczyńskiego. Specjalizuje się on w dużych produkcjach musicalowych, wymagających od wykonawców jednoczesnego aktorstwa, śpiewu i tańca. W sezonach 2025/2026 i 2026/2027 najważniejszą pozycją Dużej Sceny pozostaje „Wicked”. Na Novej Scenie prezentowane są bardziej kameralne przedstawienia, między innymi „Once” i „Tik, tik... BUM!”.

Teatr Syrena również koncentruje się na musicalach i widowiskach muzycznych. Kieruje nim Agnieszka Monika Walecka, a ważny wpływ na jego profil artystyczny ma reżyser Jacek Mikołajczyk. W repertuarze można znaleźć „Beetlejuice”, „Heathers”, „Next to Normal”, „SIX”, „Matyldę”, „Starzyńskiego” oraz „Kajka i Kokosza. Szkołę latania”. Działa także Teatr Rampa kierowany przez Michała Walczaka, łączący musical, koncert i przedstawienia rodzinne. Warszawski teatr muzyczny udowadnia, że rozrywka nie musi być powierzchowna. Musical może mówić o samotności, dojrzewaniu, chorobie, wykluczeniu i poszukiwaniu własnej tożsamości.

Uzupełnieniem scen publicznych są teatry prywatne. Szczególną pozycję zajmują Teatr Polonia i Och-Teatr prowadzone przez Fundację Krystyny Jandy. Występują tam między innymi Krystyna Janda, Maria Seweryn, Jan Peszek i Małgorzata Zajączkowska. Repertuar łączy komedię, dramat współczesny, monodram i przedstawienia poruszające problemy społeczne. Istotne miejsce zajmują również Teatr Kwadrat i Teatr Komedia, nastawione przede wszystkim na bezpośredni kontakt z publicznością oraz dobrze zrealizowaną komedię. Sceny prywatne muszą zabiegać o zaufanie widzów, dlatego szczególnie ważne są dla nich wyraziste osobowości aktorskie i przedstawienia, które mogą

być grane przez wiele sezonów.

Wyjątkową instytucją jest Teatr Żydowski imienia Estery Rachel i Idy Kamińskich – Centrum Kultury Jidysz, kierowany przez Gołdę Tencer. Jego zadaniem jest nie tylko zachowanie pamięci o kulturze polskich Żydów, lecz także jej twórcze rozwijanie. W przedstawieniach pojawiają się język jidysz, muzyka, taniec, humor i historie związane z doświadczeniem żydowskiej społeczności. Teatr ten nie jest muzeum utraconego świata. Łączy historię z teraźniejszością i przypomina, że kultura Warszawy przez stulecia powstawała dzięki spotkaniu różnych narodów, języków i religii.

Równie ważne są teatry przeznaczone dla młodych widzów. Teatrem Baj kieruje Ewa Piotrowska, Guliwerem Robert Drobniuch, a Teatrem Lalka Joanna Zdrada. Instytucje te wykorzystują lalki, maski, przedmioty, muzykę, ruch i rozbudowaną plastykę sceny. Nie należy ich traktować jako uproszczonej wersji teatru dla dorosłych. Dobre przedstawienie dla dzieci może mówić o lęku, przyjaźni, odpowiedzialności, odmienności i dorastaniu w sposób zrozumiały, ale niebanalny. Dla wielu młodych osób jest to pierwsze spotkanie ze sztuką sceniczną, od którego może zależeć ich późniejsze zainteresowanie kulturą.

Znajomość teatru wymaga dostrzegania różnicy między zadaniami aktora i reżysera. Aktor nadaje postaci ciało, głos, gest, rytm i emocjonalną prawdę. Reżyser tworzy całościową interpretację tekstu, kieruje pracą zespołu i decyduje o relacji między słowem, scenografią, muzyką, światłem oraz ruchem. Nie oznacza to jednak, że przedstawienie jest dziełem jednej osoby. Powstaje dzięki współpracy dramaturga, scenografa, kostiumografa, kompozytora, choreografa, realizatorów światła i dźwięku, inspicjentów oraz pracowników technicznych. Nawet najwybitniejszy aktor nie stworzy dobrego spektaklu bez odpowiedzialnego zespołu.

Warszawskie teatry reprezentują różne sposoby myślenia o

sztuce. Jan Klata konfrontuje klasykę z problemami współczesności, Krzysztof Warlikowski buduje wielowarstwowe widowiska, Maja Kleczewska podejmuje tematy społeczne, Wojciech Faruga łączy eksperyment z literaturą, natomiast Andrzej Seweryn, Wojciech Malajkat i Artur Tyszkiewicz szczególnie mocno podkreślają znaczenie słowa oraz aktorskiego rzemiosła. Nie należy jednak tworzyć rankingu artystów. Każdy teatr proponuje widzowi inny sposób patrzenia na człowieka i rzeczywistość.

Moja mapa teatralnej Warszawy nie jest katalogiem zamkniętym raz na zawsze. Repertuary zmieniają się co kilka miesięcy, pojawiają się nowe premiery, aktorzy występują gościnnie, a kolejni dyrektorzy nadają scenom własny kierunek. Najważniejsze jest dla mnie to, że w jednym mieście można zobaczyć tragedię Szekspira, polski dramat narodowy, współczesną sztukę społeczną, operę, balet, musical, przedstawienie w języku jidysz i widowisko lalkowe. Filharmonia Narodowa, często wymieniana obok teatrów, jest natomiast odrębną instytucją koncertową, której podstawą działalności pozostaje muzyka symfoniczna.

Teatr można nazwać duszą kultury, ale jest on również szkołą wrażliwości i uważności. Przybliża dawne obyczaje, przechowuje pamięć historyczną, pozwala poznawać różne środowiska i pomaga zrozumieć cudze doświadczenia. Bywa miejscem rozrywki, lecz również często zadaje niewygodne pytania i zmusza do zastanowienia się nad własnymi poglądami. Dlatego warto chodzić do teatru nie tylko po to, aby poznać znane dzieło lub zobaczyć popularnego aktora. Warto uczestniczyć w nim jako w żywej rozmowie o człowieku, społeczeństwie i świecie.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.